

transparant

EDITORIAAL

Geloof, hoop en liefde

Bij deze Transparant vind je het appel voor een rechtvaardige en menswaardige wereld. Inzet voor solidariteit, rechtvaardigheid en dienst aan de meest kwetsbare medemens zijn vandaag misschien meer dan ooit nodig. De oproep van bisschoppen, IPB en CIL om alle krachten te bundelen en er dringend samen iets aan te doen, is binnenkerkelijk een hoopvol teken. We komen immers samen, als christelijke gemeenschap, op voor de fundamentele boodschap van Jezus Christus. Dat betekent dat we onze handen niet in onschuld wassen en onrecht laten groeien, zoals in het gedicht 'Wie zwijgt' van Toon Tellegen.

... onrecht wordt geboren.

Ik sta erbij, ik kijk ernaar,

wikkel het in toegeeflijkheid en wollig stilzwijgen,

was mijn handen

en leg het weg,

en onrecht slaapt, onrecht groeit...

We moeten zowel op persoonlijk vlak, in het middenveld, als in de politiek inspanningen leveren om de armoede te bestrijden en te garanderen dat iedereen toegang blijft hebben tot de meest elementaire diensten. Werken aan een rechtvaardige en menswaardige wereld getuigt van hoop, geloof en liefde, van de kracht van Pasen.

Terwijl ik dit schrijf lengen de dagen fors en hangt buiten duidelijk een geur van lente. Straks is het weer Goede Vrijdag en daarna vieren we het Paasfeest. Maar dood en leven, ze staan in deze veertigdagentijd letterlijk en figuurlijk heel dicht bij elkaar. Terwijl buiten nieuw leven beweegt en groeit, dringt verschrikkelijk nieuws binnen. Het busongeval in Zwitserland met de dood van zoveel kinderen en volwassenen zorgt voor verbijstering. Verbondenheid en medeleven met de ouders en nabestaanden is massaal. In deze moeilijke momenten wordt duidelijk hoe belangrijk symbolen en rituelen zijn. Herman De Dijn geeft aan dat 'het gaat om een confrontatie met een werkelijkheid die we nooit echt in handen hebben, noch met de ander die ons altijd enigszins ontsnapt en ons natuurlijk helemaal ontsnapt in de dood. Centraal staat de waarheid van onze kwetsbare plaats in de werkelijkheid'. We hebben nood aan symbolen en rituelen die niet uitsluitend stilstaan bij onze subjectieve beleving, die zorgen voor een goed beheer van onze emoties, maar die ruimte laten voor de confrontatie, ook gemeenschappelijk, met de dood.

Echte gemeenschap heeft volgens De Dijn te maken met het verzamelen van de individuen, ongeacht hun verschillen, in een verband/verbond waaraan ze zich niet kunnen of willen onttrekken. Samen staande in het aangezicht van de dood en van het mysterie ervan, zijn we echt één. Dat

kan volgens hem alleen op basis van het ritueel: een particulier ritueel dan nog, dat we niet hebben uitgevonden, maar dat we allen samen hebben geërfd. Zonder dat ritueel weten we niet meer wie we zijn, waar we thuishoren. Voor christenen gaat het om rituelen die ook te maken hebben met verrijzenis. Met het geloof in een God die doorheen pijn en lijden tot nieuw leven komt.

'Met een God die minder doet dan de gekruisigde Christus op Goede Vrijdag, zou ook ik het niet kunnen stellen. Het eigenste beeld van het Christendom is niet Jezus als Salvator Mundi. Daarvoor moeten we op zoek naar het gelaat van de lijdende en gekruisigde Christus. Maar uit de absurditeit en de leegte van Goede Vrijdag groeit een gezicht waarin we elkaar terugvinden: het gelaat van de verrezen Christus. Deze mogelijkheid drijft het verlangen dat ik geloof noem', zegt monseigneur Bonny naar aanleiding van de voorstelling van Romeo Castellucci 'On the concept of the face, regarding the son of God'.

Het spoor van de verrijzenis is, jammer genoeg, nog te weinig zichtbaar in het leven van de christenen. We gaan op in de zozegde eindigheid van deze wereld en van deze tijd. En we durven ons niet heroriënteren op de verrijzenis. Pasen heeft iets te maken met passie, zowel in de betekenis van lijden als van begeestering. In Pasen wordt zelfs duidelijk dat die begeestering groter is dan het lijden.

We hopen en bidden dat de verrijzeniskracht de zwaar beproefde ouders en nabestaanden, en ook ons allen, mag dragen doorheen de verdere dagen van het leven.

*Er is de liefde en ook het onbehagen,
De onmacht om elkaar te dragen.*

*Er is het leven beloftenrood
En ook het sluipen van de dood.*

*Er is de droom vrij, voluit te gaan
En het liggen, vastgeplakt aan d'aarde.*

*Er is God, de hoop en de moed
En de twijfel die ons overspoelt.*

*En ze vechten met elkaar
Tot diep in de nacht
Ons leven lang.*

*Pasen is het morgenlicht, dat toont
Wie uit die nacht als overwinnaar treedt. (Eugène Laridon)*

IPB-Transparant – Jaargang 15, nr. 3 – april 2012
Driemaandelijks tijdschrift van het Interdiocesaan Pastoraal Beraad
Guimardstraat 1 – 1040 Brussel – Tel. 02/509 96 87 – Fax 02/509 96 09
E-mail ipb@interdio.be – Website www.ipbsite.be – Rek. BE94 7845 8328 8914
BIC: GKCCBEBB
Verantwoordelijke uitgever: Josian Caproens – Afgiftekantoor: Brussel 4
Met dank aan OEVER vzw, samenwerkingsverband van religieuze congregaties in Vlaanderen

Josian Caproens, voorzitter

Kwaliteitsvol overleg

Op zaterdag 3 maart hield het Interdiocesaan Pastoraal Beraad een Forumbijeenkomst met als thema 'Kwaliteitsvol overleg in de Kerk en in het IPB zelf'. Onderzoeker Liesbeth Pulinckx stelde kort de resultaten voor van een bevraging van de leden van het IPB zelf. Hoe zien zij het overleg dat op een Forumbijeenkomst gebeurt of in een bureauvergadering? Meer dan 40% van de leden beantwoordde de vragenlijst. Over het algemeen zijn ze zeer tevreden met de werkwijze van het IPB en vinden ze de bijeenkomsten verrijkend, zowel op persoonlijk als op professioneel vlak.

Elk lid verantwoordelijk

Aan de hand van een aantal stellingen werd het onderwerp daarna verder uitgediept. Als het IPB een breed overlegorgaan wil zijn in de Vlaamse Kerk, dan is de inbreng van elk lid belangrijk. De leden zijn immers afgevaardigd door een diocesane pastorale raad, door een middenveldorganisatie, vanuit de categoriale pastoraal en vanuit spiritualiteitsbewegingen. Elk van deze groepen of organisaties kan zijn stem laten horen op het Forum. En de leden nemen aandachtspunten en ideeën mee naar hun achterban. Deze wisselwerking behoort tot de opdracht van elk lid en vormt de basis van een breed en rijk netwerk. Ze kan best structureel verankerd worden in de vorm van een agendapunt op overleg in de eigen achterban. Wanneer in oktober 2012 de driejarige mandaten vernieuwd worden, kan dat een aandachtspunt zijn bij de keuze van de afgevaardigde.

Netwerk en adviesorgaan

Een volgende stelling draaide rond de prioritaire opdracht van het IPB. Moet het allereerst adviesorgaan zijn of netwerk? Sinds enkele jaren ligt de nadruk vooral op het laatste wat de Forumbijeenkomsten betreft. Zo'n netwerk is zeker belangrijk. Christenen hebben weinig plaatsen waar ze met elkaar in gesprek kunnen gaan over geloofszaken of over de gelovige inspiratie in hun beroeps- en gezinsleven. Maar, zo klonk het in het overleg, soms moeten we ook met een duidelijk standpunt naar buiten komen of mogen we adviserend spreken tot de kerkelijke verantwoordelijken. We stellen ons te bescheiden op. We mogen onze stem laten horen. Een gemeenschappelijk standpunt of advies veronderstelt echter dat we eerst onder elkaar de confrontatie aangaan en uitklaren waar we samen kunnen achter staan. Soms zal het ook terugkoppeling vragen naar de achterban vooraleer we een bepaalde visie kunnen onderschrijven. De leden zijn immers niet automatisch gemandateerd om namens hun organisatie te spreken.

Ervaringsdeskundigheid telt

De opvatting als zouden adviezen enkel iets zijn voor experts werd afgedaan door de vaststelling dat de ervaringsdeskundigheid ook op haar waarde mag geschat worden. De achtergrond van waaruit mensen spreken, kan belangrijker zijn dan hun kennis. Onze Kerk heeft expertise nodig maar ook fora waar een toetsing aan de bredere geloofsgemeenschap gebeurt. De diocesane pastorale raden en het IPB vormen zo'n platform. Mensen uit het veld en uit het beleid beluisteren er elkaar. Dat bevordert wederzijds begrip, ook leidt het niet altijd tot concrete besluiten.

Inbreng met impact

Velen hebben de indruk dat kerkelijk overleg niet echt leidt tot verandering. Ze worden misschien wel beluisterd als ze een inbreng doen maar hun stem krijgt weinig of geen gewicht bij de beslissingen. Dat komt mede omdat we te weinig rekening houden met de onderscheiden beslissingsniveaus in de Kerk. Een stem kan maar doorwegen als het

onderwerp dat besproken wordt ook op dat niveau kan beslist worden. Wat in de lokale gemeenschap ter sprake komt, handelt echter nogal eens over wat diocesaan of voor een hele kerk(provincie) als beleidslijn werd vastgelegd. Dat leidt tot frustratie omdat de finaliteit van het overleg niet uitgeklaard is.

Anderzijds was er ook de ervaring dat de uitkomst van een overleg het beleid beïnvloedt en stuurt. Maar de communicatie hierover zou nog beter kunnen. Nu wordt meestal heel weinig teruggekoppeld over hoe adviezen van een raad in de besluitvorming werden opgenomen. Beleidsorganen laten zelden weten wat ze gedaan hebben met de inbreng van de basis. Structurele veranderingen worden niet alleen door overleg maar ook door andere factoren bewerkt. Overleg met alle partners is noodzakelijk maar niet voldoende als voorwaarde voor veranderingen. Ideaal bij een veranderingsproces is dat besluiten samen gerijpt en gedragen zijn. Dat vraagt vele informele en ook gestructureerde overlegmomenten vooraf.

EEN RECHTVAARDIGE EN MENSWAARDIGE WERELD

Oproep van de bisschoppen, het IPB en de CIL in de huidige economische crisis

Samen veranderen

Benedictus spreekt ergens over het belang van de inbreng van de jongste in het kapittel. Samen Kerk zijn veronderstelt dat ieders mening belangrijk is. In het overleg mag de diversiteit aan bod komen vanuit het bewustzijn dat we een gemeenschappelijke grond hebben. Door met elkaar in gesprek te gaan, kunnen we onderscheiden waartoe het evangelie vandaag uitdaagt. Het verlangen naar eenheid in de verscheidenheid mag geen excuus zijn om niet te werken aan veranderingen. Evangelisch geïnspireerde vernieuwingstendenzen verdienen alle aandacht. Hoe verschillend we ook zijn en hoe verscheiden onze visies, we vormen samen één Kerk en putten uit een gemeenschappelijke Bron. En juist het samen zoeken naar wegen voor de toekomst werkt verbindend.

Carine Devogelaere

We vinden het niet juist

- dat steeds meer mensen overal in de wereld, door mechanismen van uitsluiting en uitbuiting, het slachtoffer worden van het ongebreideld winstbejag van enkelen;
- dat vrouwen en mannen enkel gezien worden als producenten of consumenten;
- dat de toegang tot de basisgoederen wordt ontzegd aan het overgrote deel van de mensheid door een op de spits gedreven markteconomie met eigen regelgeving en praktijken;
- en gevaarlijk dat enkel de groei van het materieel welzijn tot hoogste goed wordt verheven, want onbegrensde groei zal vroeg of laat tot chaos leiden;
- dat sociale opvang en sociale zekerheid in vraag worden gesteld want dit zal in eerste instantie de kansarme medemens benadelen;
- dat door het gemakkelijk verlenen van krediet en andere praktijken van de financiële wereld, gezinnen op de rand van de armoede nog meer in de schuld komen te staan.

We roepen op alle krachten te bundelen

- voor een ethiek van het algemeen welzijn die zorg draagt voor elke persoon, hier en elders;
- en ons in te zetten voor een menswaardig leven van elkeen en voor respect voor de schepping;
- en op te komen voor een andere manier van leven door minder te consumeren om meer te kunnen delen. De armoede - in alle continenten - brengt ons ertoe onze levenswijze in vraag te stellen;
- en beroep te doen op en steun te verlenen aan deskundigen op economisch, politiek, pedagogisch, cultureel en soci-

aal vlak en aan verantwoordelijken en beleidsmakers om alternatieven uit te werken.

We willen er dringend samen iets aan doen.

- Onze oproep heeft zowel met het evangelie als met burgerzin te maken. We roepen allen en elk persoonlijk op tot actieve betrokkenheid.
- Dit veronderstelt dat aan iedereen de mogelijkheid wordt geboden om persoonlijk, met anderen of als medeverantwoordelijke een taak op te nemen in de samenleving.
- Velen zijn reeds geëngageerd in concrete initiatieven voor een rechtvaardige wereld op het persoonlijk vlak, in het middenveld en in de politiek. We nodigen iedereen uit om samen met hen op weg te gaan naar een menswaardige wereld.
- De christelijke gemeenschappen hebben als taak te getuigen van een liefdevolle en rechtvaardige God. Dit komt bij uitstek tot uiting in de inzet voor solidariteit, rechtvaardigheid en dienst aan de meest kwetsbare medemens.

Deze stelling steunt op de analyses van onderzoekers en bewegingen die wij danken voor hun volgehouden inzet. De belangrijkste referenties kunt u vinden op de websites www.ipbsite.be en www.cil.be

15 maart 2012

Het Interdiocesaan Pastoraal Beraad IPB
Le Conseil Interdiocésain des Laïcs CIL
De Bisschoppenconferentie van België

De tekst van de oproep (Nederlands - Frans - Duits) en meer informatie over concrete initiatieven vindt u op www.ipbsite.be.

Kwaliteitsvol overleg

Gisèle Bulteau is stafmedewerker in het Franse bisdom Poitiers. Zij maakte er de vernieuwde aanpak van de territoriale pastoraal mee na de diocesane synode van 2003. Tot vorig jaar mocht zij samenwerken met mgr. Albert Rouet. Die ging intussen op pensioen en werd opgevolgd door zijn hulpbisschop, mgr. Wintzer. Ik mocht Gisèle Bulteau interviewen toen ze een tijdje geleden in België was op uitnodiging van CCV Brugge.

Was het niet een gewaagd plan om de territoriale pastoraal te hervormen door een beroep te doen op de dynamiek van onderuit?

Eigenlijk kan je beter spreken van een evolutie dan van een hervorming. In 1996 lanceerden de Franse bisschoppen een oproep tot vernieuwd geloof: 'Proposer la foi dans la société actuelle'. Dit appel bespraken we verder in twee diocesane synodes. We wisten ons geroepen en gezonden om de blijde boodschap van ons geloof door te geven. De maatschappij en ook het kerkelijk landschap waren grondig veranderd sinds het Concilie. Dat had de nadruk gelegd op de verantwoordelijkheid van alle gedoopten. In de concrete uitwerking van de synodale besluiten werd dan ook een appel gedaan op hun engagement.

Kerk zijn is verkondiging, gebed en dienst aan de medemens. Om organisatorische redenen hadden we al eerder ons bisdom ingedeeld in sectoren, een soort pastorale eenheden met een verantwoordelijke priester en een team van leken. Daarnaast wilden we echt aanwezig zijn bij het gewone leven van de mensen. Die nabijheid in persoonlijke contacten is maar mogelijk in een lokale gemeenschap. En dus werden gelovigen opgeroepen om ter plaatse een basisteam te vormen en te vragen aan de bisschop om dat team te erkennen en te zenden. Intussen zijn er meer dan 300 erkende lokale gemeenschappen.

Hoe moet ik me zo'n team voorstellen?

Het bestaat uit 5 personen die elk een goed omschreven opdracht hebben. Er zijn 3 mensen die ieder één van de drie aspecten van

Kerk-zijn behartigen: verkondiging, liturgie en diaconie. Daarnaast is er iemand die instaat voor het materiële en financiële en een persoon die we pastoraal afgevaardigde noemen. Die zorgt voor de verbondenheid binnen het team en vertegenwoordigt het, zowel in de pastorale eenheid als in de gemeente. Deze laatste twee worden gekozen door de plaatselijke gemeenschap zodat ze ook het vertrouwen krijgen van de mensen. Het hele team wordt door de bisschop aangesteld en gezonden in een viering met de gemeenschap. De aanstelling gebeurt voor drie jaar en een teamlid kan slechts twee opeenvolgende termijnen in het team blijven.

Het lijkt me moeilijk om in een plaatselijke gemeenschap genoeg mensen te vinden die zo iets willen doen.

De grootste weerstand kwam inderdaad van de regel dat een mandaat van drie jaar slechts één keer hernieuwd kan worden. Vele gemeenschappen vreesden niemand te vinden. Maar eigenlijk zorgde die regel voor een missionair elan in de gemeenschap. Want, laat me duidelijk zijn: deze 5 mensen moeten niet alles zelf doen. Zij hebben de opdracht om een ploeg te vormen die samen met hen zorgt voor bijvoorbeeld de liturgie of de diaconie. En in zo'n groep ontdek je altijd wel nieuwe mensen die bereid zijn om verantwoordelijkheid te nemen. Het engagement van 3 jaar was zelfs een voordeel omdat het beperkt is in de tijd en dus haalbaarder. En nieuwe mensen zorgen voor nieuwe ideeën. De ervaring van de voorbije jaren leert ons dat op die manier heel wat (jonge) mensen de christelijke gemeenschap (her)ontdekten. Nieuwe mensen zoeken en aanspreken brengt een cultuur van 'geroepen zijn' op gang.

Ik hoor je niets zeggen over de rol van de priester.

Aan elke lokale gemeenschap wordt bij de installatie een priester toegewezen. Maar die heeft meestal meerdere gemeenschappen waar hij beurtelings voorgeeft in de eucharistie. Hij is diegene die de verschillende gemeenschappen met elkaar en met het bisdom verbindt.

Hij waakt erover dat de verantwoordelijken voldoende vorming en ondersteuning krijgen. En hij is een levende verwijzing naar de Ander, om Wie het tenslotte te doen is. Van bij het begin hebben we echter gekozen om zijn taak te omschrijven als dienst aan de lokale gemeenschappen. Niet de leken staan in dienst van en helpen mijnheer pastoor maar andersom. Voor sommige priesters was dat een copernicaanse omwenteling. Maar we merken dat door de erkenning van de lekteams de gelovigen nu veel positiever staan tegenover hun priester en beseffen dat ze hem niet willen missen.

Ik las in een van de boeken van mgr. Rouet dat er vanuit die lokale gemeenschappen ook contacten zijn met bijvoorbeeld het gemeentebestuur.

De dynamiek van zo'n christelijke lokale gemeenschap is niet beperkt tot de eigen geloofsgenoten. Juist doordat het gaat om mensen van ter plaatse is nabijheid een troef. Ook in het dienstbetoon. Rouwbezoeken gebeuren niet alleen in voorbereiding op een kerkelijke begrafenis. Er is oog voor zieken, eenzamen, geïsoleerde bejaarden in de eigen buurt. Het engagement werkt als gist in het deeg. En dat is vruchtbaar in beide richtingen. Christenen zetten zich in voor de plaatselijke politiek of sportvereniging omdat ze zich geroepen voelen. Niet-gelovige burens bewijzen een dienst aan de lokale gemeenschap door logistieke ondersteuning en helpende handen. In verbondenheid krijgt een betere wereld gestalte. Of, zoals wij dat als christenen zeggen: het Rijk Gods gebeurt.

Carine Devogelaere

Aanstelling van een basisteam: de teamleden houden samen de staf van de bisschop vast als symbool van hun gemeenschappelijke opdracht en zending.

Een nieuw gelaat voor de Kerk

De lokale gemeenschappen in het bisdom Poitiers

Mgr. A. Rouet.

Een brochure met de Nederlandse vertaling van het eerste hoofdstuk van het boek 'Un nouveau visage d'Eglise'. Hierin vertelt Rouet de ontstaansgeschiedenis en de werking van zijn territoriale aanpak en geeft hij een beschrijving van het basisteam in de lokale gemeenschappen.

Te bestellen via www.ipbsite.be of ipb@interdio.be.
Kostprijs € 5 exclusief verzendkosten.